

IVAN MINATTI

PESNIK, PREVAJALEC, UREDNIK IN AKADEMIK

Tjaša Mohar
Univerza v Mariboru

1 Življenjepis

Ivan Minatti se je rodil 22. marca 1924 v Slovenskih Konjicah očetu Vilku, geodetu, in mami Anici. Ko je bil star pet let, se je družina preselila v Slovenj Gradec, čez pet let pa v Ljubljano. Leta 1943 je v Ljubljani končal gimnazijo in nato začel študirati medicino, a je študij opustil. Leta 1944 se je pridružil Osvobodilni fronti, kjer je bil četni in bataljonski komisar. Po vojni se je vpisal na študij slavistike na Filozofski fakulteti v Ljubljani in leta 1952 diplomiral. Leta 1947 se je zaposlil kot urednik pri založbi Mladinska knjiga, kjer je deloval vse do upokojitve leta 1984. Leta 1987 je postal izredni, leta 1991 pa redni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Že kot dijak je pisal pesmi in jih objavljaval v almanahu *Utrinki* in reviji *Umetnost*. Med vojno je objavljaval v partizanskih glasilih, pozneje pa v *Novem svetu*, *Mladinski reviji*, *Slovenskem poročevalcu*, *Novih obzorjih*, *Naši sodobnosti* in *Sodobnosti*, *Pionirskem listu* in drugih. Čeprav je njegov pesniški opus količinsko skromen – objavil je tri samostojne zbirke in več izborov – se je uveljavil kot eden najpomembnejših pesnikov povojnega rodu. Precej obširnejše je bilo njegovo prevajalsko delo. Njegova življenjska sopotnica je bila pesnica in mladinska pisateljica Lojzka Špacapan. V zakonu sta se jima rodila dva otroka. Minatti je leta 2000 postal častni občan rodnih Slovenskih Konjic, kamor je na stara leta rad zahajal v spremstvu žene. Umrli je 9. junija 2012 v Ljubljani.

Leta 2015 so mu v Slovenskih Konjicah postavili bronast kip, delo akademske kiparke Katje Majer, leta 2020 pa je bila zasnovana literarno-turistično-zgodovinska pot Po Minattijevih stopinjah, ki sprehajalca ob prebiranju pesnikove poezije popelje mimo njegove rojstne hiše in drugih pomembnih točk njegovega otroštva.

Minatti je za avtorsko in prevajalsko delo prejel številne ugledne nagrade in priznanja, med drugim leta 1964 nagrado Prešernovega sklada za pesniško zbirko *Nekoga moraš imeti rad*, leta 1972 Sovretovo nagrado za prevode iz pesniškega opusa Koče Racina in Izeta Sarajlića ter leta 1985 Prešernovo nagrado za zbirko *Prisluškujem tišini v sebi*. Prejel je še druga pomembna priznanja za udejstvovanje na kulturnem področju: leta 1970 nagrado in diplomu zveznega odbora ZZB NOV Jugoslavije za delo na izvirnem in prevajalskem književnem področju in istega leta še nagrado sklada zveznega odbora ZZB NOVJ kot izredno družbeno priznanje za delo in stvaritve, pomembne za negovanje revolucionarnih tradicij NOB na področju književnosti, ter leta 1973 visoko odlikovanje SFRJ, tj. Red dela z zlatim vencem za posebne zasluge in dosežene uspehe pri delu, pomembnem za socialistično izgradnjo države. Gl. tudi A. in J. 2012, Esih 2021, Miličević 2020.

2 Prevajalsko delo

Ivan Minatti je prevajal poezijo, kratko prozo in literarna dela za otroke in mladino. Prevajal je iz več jezikov, največ iz jugoslovanskih, pa tudi iz češčine, francoščine, ruščine in španščine, prek drugih jezikov tudi albanske in turške avtorje.

Najobširnejši del njegovega prevajalskega opusa predstavljajo prevodi poezije več jugoslovanskih avtorjev, med katerimi velja izpostaviti pesniško zbirko *Zlij se s tišino* (1957) makedonskega pesnika Aca Šopova, zbirki *Vezilja* (1959) in *Poezija* (1977) makedonskega pesnika Blažeta Koneskega, zbirko hrvaškega pesnika Dragutina Tadijanovića *Večer nad mestom* (1966) in izbor njegovih pesmi *Tadijanović* (1980), zbirki makedonskega pesnika Slavka Janevskega *Plesalka na dlani* (1966, trojezična zbirka, srbohrvaški prevod Matija Bečković) in *Mag* (1983) ter zbirko pesmi *Lirika* (1971) bosanskega pesnika Izeta Sarajlića. Skupaj z Miletom Klopčičem je prevedel pesniško zbirko *Svitanja* (1961) makedonskega avtorja Koča Racina in izbor njegovih pesmi, ki je izšel pod naslovom *Racin* (1971, zbirka *Lirika*), z Živo Vidmar pa še zbirko Iva Andrića *Ex Ponto, Nemiri, Lirika* (1977). Minatti je prevedel tudi izbor hrvaških ljudskih pesmi *Istrske pesmice* (1959) ter izbor *Sodobna makedonska poezija* (1963).

Poezijo je prevajal tudi iz drugih jezikov. Iz španščine je prevedel pesmi Antonia Machado, ki so izšle pod naslovom *Machado* (1975, zbirka *Lirika*), posredno iz albanščine pa poezijo Adema Gajtanija, ki je izšla pod naslovom *Ko odpreš to pesem* (1979). Posredno je prevajal tudi poezijo turških pesnikov Nazima Hikmeta iz italijanščine in ruščine (1974) ter Fazila Hüsnüja Daglarce iz makedonščine (1976); oba prevoda sta izšla v zbirki *Lirika*.

Iz jugoslovanskih jezikov je prevedel še nekaj slikanic in zbirk kratke proze za otroke in mladino: *Oslovska leta* (1960) in skupaj z drugimi *Bosonogo detinstvo* (1966) Branka Čopića; *Modra okna* (1960) Danila Oblaka; *Dečki, deklice in odrasli* (1960) Dragana

Lukića; *Najgostejša goščarva* (1965) Slavka Janevskega; *Travniški zvonček* (1968) Desanke Maksimović in druge.

Med prevodi za otroke velja omeniti še iz ruščine prevedeno zbirko Leva Nikolajeviča Tolstoja *Osel v levji koži in druge basni* (1954), Minattijevo najbolj znano prevajalsko delo pa je prevod *Malega princa* (1964) francoskega avtorja Antoina de Saint-Exupéryja. Leta 2022 je pri Mladinski knjigi izšel že 32. natis *Malega princa*.

Številni Minattijevi prevodi so izšli v časopisih in revijah, kot so *Beseda: revija za književnost in kulturo*, *Rodna gruda: revija za Slovence po svetu* in *Sodobnost*, v poznejših letih pa je veliko prevajal za otroke in objavljajl v revijah, kot so *Kekec*, *Ciciban* in *Cicido*. Leta 1969 sta mu reviji *Ciciban* in *Pionir* podelili vsaka svojo spominsko plaketo za ustvarjalno delo in prispevke, s katerimi je obogatil reviji.

Poleg Sovretove nagrade (1972) je Minatti prejel še številne druge nagrade za prevajalsko delo: medrepubliško priznanje za prevajalsko delo iz drugih jezikov v znamenju medrepubliškega književnega sodelovanja in zbliževanja (1973), priznanje Društva prevajalcev Makedonije »zlato pero« za prevajalsko delo iz makedonske književnosti (1973), listino Zveze društev in združenj književnih prevajalcev Jugoslavije za prispevek k vzajemnemu prevajanju književnosti narodov in narodnosti Jugoslavije (1973), častno diplomu Zveze društev književnih prevajalcev Jugoslavije za prevajalske zasluge na področju medrepubliškega sodelovanja, in sicer za prevode iz makedonske in srbohrvaške književnosti v slovenščino (1973), Medrepubliško priznanje za prevajalsko delo iz drugih jugoslovanskih književnosti v znamenje medrepubliškega književnega sodelovanja in zbliževanja (1975) in Potokarjevo listino Zveze književnih prevajalcev Jugoslavije za prevode iz književnosti jugoslovanskih narodov v slovenščino (1989). Gl. tudi Moder 1985.

3 Avtorsko delo

Ivan Minatti velja za velikega lirika, pesnika tišine in občutij srca, pesnika hrepenenja po ljubezni in zlitju z naravo. Sprva je pisal intimno obarvano partizansko liriko, ki je značilna tudi za njegovo prvo pesniško zbirko *S poti* (1947). V naslednji zbirki, *Pa bo pomlad prišla* (1955), za katero je prejel nagrado društva slovenskih pisateljev, pa prevladuje erotična lirika, ki je vezana na impresionistične podobe narave. Njegova zadnja samostojna zbirka, *Nekoga moraš imeti rad* (1963, 1981), ki je bila nagrajena z nagrado Prešernovega sklada, velja za prelomno, saj pomeni dokončen prestop v poudarjeno liričnost. V njej Minatti opeva naravo in ljubezen.

Nadaljnje Minattijeve zbirke vsebujejo izbor iz že objavljenih zbirk z dodatkom novih pesmi: *Veter poje* (1963), *Bolečina nedoživetega* (1964, 1970, 1994), *Vse beži z oblaki in pticami* (1966), *Pesmi* (1971, 1977, 1980, 2001), *Obraz* (1972), *Ko bom tih in dober* (1973), *Pesmi* (1977; vsebuje tudi pesmi J. Menarta in J. Krakarja), *Prisluškujem*

tišini v sebi (1984; Prešernova nagrada), *Pod zaprtimi vekami, izbrane pesmi* (1999) in *Minatti – izbrana lirika* (2004). Leta 2013 je pri Mladinski knjigi izšla nova antologija Minattijevih pesmi *Nekoga moraš imeti rad*, ki jo je pripravila njegova žena Lojzka Špacapan. Poleg že omenjenih nagrad za poezijo je leta 2009 prejel še zlatnik poezije v okviru Veronikine nagrade. Številne njegove pesmi so tudi uglasbene. Gl. tudi Kolšek 2012, Komelj b. d.

4 Založniško in uredniško delo

Poleg pesnikovanja in prevajalskega dela je Minatti med letoma 1947 in 1984 deloval kot urednik za mladinsko leposlovje pri založbi Mladinska knjiga, kjer je med drugim urejal knjižne zbirke *Sinji Galeb*, *Biseri*, *Kekčeva knjižnica* in *Zlata knjiga* ter sourejal glasilo *Mladinska revija*. Mladinska knjiga mu je za izredne dosežke v uredniškem delu pri knjigah za otroke in mladino leta 1975 podelila priznanje »kipec Franceta Bevka«.

Minatti je uredil tudi več pesniških zbirk, ki jih je sam prevedel: zbirko *Ciganska poezija* (1959), poezijo Nazima Hikmeta (1974, prevod iz ruskega in italijanskega prevoda, izšlo v zbirki *Lirika*), poezijo Antonia Machade *Machado* (1975, z Jolando Kvas) in zbirko za otroke *Spoštovani otroci* (1985) Dušana Radovića. Uredil je še pesniško zbirko Toneta Seliškarja *Črni oblaki in vihar* (1964), zbirko *Pesmi* Karla Destovnika (1969) in zbirko Vide Brest *Tiho, tiho, srce: pesmi* (1995). Uredil je tudi več proznih del, npr. priročnik za mlade F. A. Elstnerja *To zmorem sam: tristo nasvetov za dečke in deklice, ki hočejo imeti svoje stvari v redu* (1967), zbirko kratke proze za mlade Smiljana Rozmana *Teden ima sedem dni, sedem dni ima teden* (1969), drugo izdajo mladinskega romana Antona Ingoliča *Mladost na stopnicah* (1972) in zbirko Matije Valjavca *Izbrana mladinska beseda* (1980). Gl. tudi Krkoč 2013.

Ivan Minatti je Slovencem najbolje znan kot avtor že skoraj ponarodele pesmi »Nekoga moraš imeti rad« in kot prevajalec Saint-Exupéryjevega *Malega princa*. Čeprav v slovenski kulturi zaseda pomembno mesto predvsem kot pesnik, je izjemnega pomena tudi njegovo prevajalsko delo, še posebej njegovi prevodi poezije iz jezikov nekdanje Jugoslavije.

Bibliografija

A., N. in A. J. 2012. »Umrli je pesnik in prevajalec Ivan Minatti.« Portal *MMC RTV SLO*. 10. 6. 2012. Dostop 10. 2. 2022. <https://www.rtvsllo.si/kultura/knjige/umrl-je-pesnik-in-prevajalec-ivan-minatti/284946>.

- Esih, Tina. 2021. »Literarno-turistično-zgodovinska pot Po Minattijevih stopinjah.« *Slovenščina v šoli* XXIV, št. 2: 45–49.
- Kolšek, Peter. 2012. »Ivan Minatti (1924–2012).« *Delo*, Književni listi. 11. 6. 2012. <https://old.delo.si/kultura/knjizevni-listi/ivan-minatti-1924ndash-2012.html>.
- Komelj, Milček. b. d. »Ivan Minatti.« Slovenska akademija znanosti in umetnosti. Dostop 9. 2. 2022. <https://www.sazu.si/clani/ivan-minatti>.
- Krkoč, Sandra. 2013. »Ivan Minatti: Malo južne sapice in kos bolečine.« *Dnevnik*. 20. 3. 2013. <https://www.dnevnik.si/1042660137>.
- Miličević, Ana. »MINATTI, Ivan«. *Obrazi slovenskih pokrajin*. Mestna knjižnica Kranj, 2020. Dostop 9. 2. 2022. <https://www.obrazislovenskihpokrajin.si/oseba/minatti-ivan/>.
- Moder, Janko, ur. 1985. *Slovenski leksikon novejšega prevajanja, Zbornik Društva slovenskih književnih prevajalcev*. Koper: Lipa.
- Mohar, Tjaša. 2022. Korespondenca z Lojzko Špacapan po e-pošti. 16. 2. 2022.
- Perovšek, France. 2004. *Delček mladosti: spomini na delo v Ljudski mladini Slovenije in Jugoslavije ter SKOJ v letih 1947–1950*. Ljubljana: Društvo piscev zgodovine NOB Slovenije. Dostop 10. 2. 2022. https://www.sistory.si/cdn/publikacije/15001-16000/15588/Delcek_mladosti.pdf.